

Udslusningsforløbet kræver minutiøs planlægning

Tæt dialog ♦ Når en udslusning skal forberedes og gennemføres, går botilbuddene omhyggeligt til værks. På Grønnebæk i Rødning anvender man en bred tjekliste i samarbejde med beboeren. Det bidrager til tryghed og helhed i forløbet – og til at indfri målet om en tilværelse uden kriminalitet og med mest mulig selvbestemmelse.

En udslusning af en beboer bør aldrig ske over hals og hoved. Det skal gribes omhyggeligt an, for ellers risikerer man at sætte resultaterne af det pædagogiske arbejde over styr. Med i værste fald mærkbare følger for andre og den udviklingshæmmede selv i form af ny kriminalitet.

Og da der samtidig godt kan gå længe imellem, at en beboer med en kriminel fortid flytter, får de færreste kontaktpædagoger sjældent den helt store erfaring med disse udslusningsforløb.

Derfor er botilbuddene meget grundige, når de skal forberede og gennemføre en udslusning. Det gælder også Grønnebæk i Rødning – et tilbud efter servicelovens § 108, som drives af Region Syddanmark.

Fra dag ét

”Ja, den begynder jo i virkeligheden allerede fra dag ét,” siger forstander Poul Erik Hansen om udslusningen. ”I det øjeblik, den nye beboer træder ind ad døren, fokuserer vi på den indsats, der skal til, for at en udslusning kan blive en realitet et stykke ude i fremtiden.”

Hermed tænker forstanderen på målet med foranstaltningen, nemlig at beboeren med dom hen ad vejen bliver i stand til at klare sig selv på en betryggende måde og kun vurderes at have en lav

eller helst slet ingen risiko for at begå ny kriminalitet.

”I takt med, at beboerens behov for støtte bliver mindre og mindre, gør vi os selv mere og mere overflødige. Og så er vi nået dertil, hvor vi kan anbefale en lempelse eller måske snarere en ophævelse af foranstaltningen efter de procedurer, der gælder,” forklarer Poul Erik Hansen.

Når beboeren flytter ud, får han i sit nye regi ofte en eller anden form for vejledning og støtte fra Grønnebæk efter nærmere aftale med den pågældende kommune.

Skal klædes ordentligt på

Ud fra statusrapporten over behandlingsforløbet i domsperioden planlægger, koordinerer og gennemfører Grønnebæk selve udslusningsfasen, der godt kan vare i adskillige uger. Det sker i tæt samarbejde med beboeren og de, der herefter måtte være ansvarlige for at yde ham den fornødne støtte. Målet er, at beboeren bliver udsluset til sit nye bosted på en så tryk og forsvarlig måde som muligt.

Kontaktpædagogen er den primært ansvarlige for forløbet, som hun løbende drøfter og efterfølgende evaluerer med sine nærmeste kolleger og afdelingsle-

deren. Da en hver beboer i sagens natur er unik, varierer udslusningen fra gang til gang, om end der er nogle fællestræk.

Og der er ofte rigtig meget, kontaktpædagogen skal afklare og tage højde for undervejs. Derfor følger hun blandt andet en tjekliste med spørgsmål vedrørende beboerens helbredstilstand, sociale netværk, kommunikative kompetencer, praktiske færdigheder, foretrukne værdier, intellektuelle formåen, psykiske og følelsesmæssige tilstand mv. (se listen på side 30).

Tjeklisten gennemgår hun punkt for punkt i tæt dialog med beboeren – ikke på én gang, men over flere runder, så fremgangsmåden er overskuelig for ham. Hver især kommer de med deres vurderinger, som bliver ført til referat og læst op, både når de er enige og uenige.

”Det kan for eksempel dreje sig om, at begge er helt på det rene med, at beboeren også på det nye sted skal have hjælp til at håndtere sin økonomi, hvis ikke han skal komme ud i store vanskeligheder,” fortæller pædagog Asbjørn Hansen. ”Eller det kan være, at han føler, at han sagtens kan finde ud af selv at møde til tiden på arbejdet, mens kontaktpædagogen vurderer, at det ret hurtigt vil blive svært og problematisk, med mindre han får støtte hertil.”

Drøftelsen af punkterne i tjeklisten munder ud i en helt aktuel status over beboerens situation, hvilket er med til at styre forløbet og afstemme hans forventninger til udslusningen og fremtiden med de muligheder og begrænsninger, der må foreligge efter en samlet vurdering.

Grønnebæk

- Er et specialiseret § 108-botilbud under Region Syddanmark
- Huser, beskæftiger, støtter og vejleder 24 voksne udviklingshæmmede med dom og/eller særlige behov
- Modtager personer i varetægtsurrogat
- Har 24 lejligheder fordelt på tre afdelinger: Kompasrosen, Fuglemajgård og Engvej
- Råder over beskæftigelses- og værkstedsfaciliteter på to af afdelingerne
- Fører kriminalpræventivt tilsyn med 26 udviklingshæmmede, som har ophold i egen bolig, bofællesskab og socialpædagogisk opholdssted primært i Sønderjylland
- Har i alt 55 medarbejdere og råder over et samlet budget på 19 mio. kr. i 2008

For ifølge Asbjørn Hansen kan beboeren nemt gå og gøre sig nogle ganske urealistiske forestillinger. ”Han er nødt til at erkende og acceptere, hvad han magter, skal udvikle og stadig bør have støtte til, for at han faktisk kan klare sig ordentligt på det nye sted. Når han kommer til det punkt af egen drift eller ved fælles hjælp, så er han ved at være klædt godt på.”

Små skridt ad gangen

Selvom beboeren i løbet af domsperioden har fået anderledes greb om sit liv og er klar til at forlade Grønnebæk, så kan en udflytning være en stor omvæltning for ham. Og det kan godt udløse utryghed, stress og måske ligefrem angst, vurderer pædagog Susanne Christensen

”Beboeren har ofte brug for tillid og nænsom støtte fra kontaktpædagogen, som derfor, næsten uanset hvad hun gør, tager små skridt ad gangen og går særdeles konkret til værks.”

Der tages eksempelvis hensyn til, at beboerens tidshorisont typisk højest er i dag og i morgen. Så selvom han har brug for at være godt informeret om, hvad der skal ske, så beder kontaktpædagogen ham som regel ikke om at skue alt for langt frem i processen.

Beboeren kan have mange spørgsmål vedrørende udslusningen. Og det tager kontaktpædagogen altid alvorligt, understreger Susanne Christensen. ”Som et hvert andet menneske har han brug for at blive lyttet til. Respekt og anerkendelse er lige så vigtigt for udviklingshæmmede som for os andre. De skal tages alvorligt - det er deres liv, det handler om.”

Kontaktpædagogen er også opmærksom på beboerens sociale netværk, som, hvis der har været behov herfor, er blevet søgt opdyrket og vedligeholdt i domsperioden. Har han nær kontakt til familie og venner, er han bedre stillet og mere tryk,

også når det handler om overgangen til alt det nye, hvor kontaktpædagogens måske årelange funktion over for ham gradvist ophører.

Beboeren besøger sammen med kontaktpædagogen det nye sted op til flere gange. Og hvis det er et socialt tilbud, måske et bofællesskab eller et socialpædagogisk opholdssted, kan han også lære de nye pædagoger og medbeboere lidt at kende på forhånd. ”Derved får han efterhånden et godt billede af, hvad der venter ham,” siger pædagog Susanne Christensen.

Viden skal overleveres – og forstås

Det er ikke mindre vigtigt, at den modtagende myndighed eller instans også ved, hvad der venter – og hvad der skal til for at give den udviklingshæmmede borger den rette støtte.

Her har det især tidligere haltet noget, lyder Grønnebæks erfaringer. Derfor bruger kontaktpædagogen i dag endnu flere kræfter på – efter samtykke - at overlevere viden og informationer om beboeren til kommunen og det sociale tilbud, der fremefter har ansvaret. Det gælder beboerens forskellige støttebehov, anbefalinger til pædagogiske tiltag, mulige faresignaler mv.

”Vi er meget omhyggelige med at beskrive hans ressourcer og begrænsninger, ja, store træk af hans historie, for at vise, hvor han nu befinder sig i livet, så de kan støtte ham på den rigtige måde,” siger pædagog Asbjørn Hansen.

Den udviklingshæmmedes nye omgivelser skal eksempelvis være klar over, hvor vigtigt det er, at han fortsat bevarer kontakten til sit netværk. Og at han meget tænkeligt skal opmuntres til det. Eller hvordan man skærmer ham af, hvis han er sårbar over for gruppepres og let at lokke i uføre. Eller hvordan man kan ’aflæse’ ham rigtigt eller forstå hans

måske lidt specielle måde at være på, så man undgår, at han bliver unødigt aggressiv og opfarende.

Ude af kriminalitet

Sørger kontaktpædagogen for en rolig fremdrift i udslningsforløbet, skal hun også slå bak, hvis det mod forventning viser sig, at beboeren alligevel ikke er klar til at blive sluset ud. Da anbefaler Grønnebæk, at flytningen udskydes i en periode, indtil en fornyet socialpædagogisk indsats har styrket beboeren i det nødvendige omfang.

Så vidt kommer det dog sjældent, oplyser forstander Poul Erik Hansen. For beslutningen om en udslning hviler på et gennearbejdet grundlag. ”Hele det forudgående arbejde i domsperioden har med afsæt i den individuelle handleplan været målrettet og fokuseret, selvom vi selvfølgelig ikke lykkedes med alt, hvad vi gør. Det er området for komplekst til.”

Hertil kommer så ifølge forstanderen den grundige proces omkring udslningen, hvor den omfattende tjekliste foreløbigt har virket efter hensigten.

”Den kan stadig udvikles, men jeg tør godt sige, at den er med til at sikre en højere kvalitet i en ret så følsom del af vores arbejde. Og det er endnu ikke sket, at beboere efter en udslning er faldet tilbage i ny kriminalitet med dom til følge. Vi glæder os, når de således gradvist kan klare sig i egen bolig eller i et mindre indgribende tilbud, for så er vores arbejde gjort godt,” konstaterer Poul Erik Hansen.

Tjekliste i forbindelse med udslning – gennemgås med beboeren

- ◆ **Helbredstilstand**
 Fysisk tilstand
 Almen tilstand
 Somatiske diagnoser
 Psykiske diagnoser
 Medicin
 Motorisk udvikling
- ◆ **Sociale kompetencer**
 Netværk
 Beskæftigelse
 Fritid
- ◆ **Kommunikative kompetencer**
 Sprog – verbalt/nonverbalt
 Kontakt til andre
 Evne til at udtrykke egne ønsker og behov
- ◆ **Praktiske færdigheder**
 Personlig pleje
 Rengøring
 Indkøb
 Madlavning
 Stå op og komme i seng
 Passe job/beskæftigelse
 Komme til og fra, alene færden og med offentlig transport
- ◆ **Psykisk beskrivelse**
 Klar egen identitet – realistisk selvopfattelse
 Forsvarsmekanismer, f.eks. splitting, projektion
 Fortrængninger (isolation, intellektualisering)
 Tvangsprægede handlinger, tanker og ritualer
- Særlige fobier
 Psykotiske træk
- ◆ **Værdier**
 Hvad er vigtigt for vedkommende?
 Hvad gør ham/hende glad, vred, ked af det?
- ◆ **Følelsesmæssige kompetencer**
 Sindsligevægt – stabil eller svingende
 Tryk/utryk ved nye tiltag
 Overensstemmelse mellem sindsstemning og adfærd
 Følelsesmæssige stemninger - hyppighed
- ◆ **Intellektuelle kompetencer**
 Rumopfattelse – evnen til at finde rundt, genkende steder
 Tidsopfattelse – kender i går, i dag, nu, bagefter, etc.
 Evnen til at læse, regne og skrive
 Kan træffe valg
 Kan overskue konsekvenser af valg
 Kan overskue og forudsige situationer
 Økonomisk forståelse
- ◆ **Andre praktiske forhold**
 Beboeren bør underskrive en samtykkeerklæring på, at modtagerkommunen må få informationer
 Beboeren skal vide, at det er frivilligt at afgive samtykke
 Behov for efterværn? Kan ske via en entreprenøraftale med kommunen
 Møder med kommunen og de ’nye’ pædagoger – afklar forinden formål, omfang og transportudgift